

1.10.2020

Tanssin talo ry:n asiantuntijalausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle

*HE 132/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi
esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja
kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta*

Tanssin talo on vuonna 2022 esitystoiminnan aloittava kaiken tanssin talo, joka toimii verkostomaisena alustana tanssin monipuolisille sisällöille. Tällä hetkellä yhdistyksen toimintaa rahoittavat Helsingin kaupunki ja Taiteen edistämiskeskus.

Hallituksen esitys laiksi esittävän taiteen edistämisestä on pääosin kannatettava ja huolella valmisteltu. Nyt annettu hallituksen esitys on hyvä saada voimaan 1.1.2022. Sen toteuttamiseen osoitettu määrärahalisäyksen takaaminen on erittäin tärkeä toimi esittävän taiteen toimintaedellytysten turvaamiseksi. Lisärahoitus mahdollistaa uusien toimijoiden ottamisen valtionosuusjärjestelmän piiriin ja samalla se luo edellytykset parantaa myös vapaan kentän rahoitusta Taiteen edistämiskeskuksessa.

Maininta lain perusteluosassa lisämäärärahan jakautumisesta esittävän taiteen valtionosuuksien ja vapaan kentän toiminta-avustusten kesken on erittäin hyvä. Määrärahalisäyksen jakamisen osalta on huomioitava, ettei pelkkä valtionosuusuudistus ratkaise esittävän taiteen valtionosuustoimijoiden ja vapaan kentän toimijoiden välistä epätasa-arvoa. Tämän vuoden harkinnanvaraisia toiminta-avustuksia jaettiin yhteensä 102 vapaan kentän teatteri-, tanssi- ja sirkustoimijalle yhteensä 8,2 miljoonaa euroa, ja 57 vos-teatteria ja -tanssiryhmää saivat yhteensä 57,2 miljoonaa euroa.

Pelkästään Tanssin talo ry tarvitsee riittävän rahoituksen täysipainoiseen toimintaan. Nykyinen rahoituksemme on myönnetty osana Taiteen edistämiskeskuksen 8,2 milj. euron toiminta-avustuksia. Ongelmana on, että esitetty valtionosuusmalli ei sovellu Tanssin talon rahoitukseen ja Taiteen edistämiskeskuksen harkinnanvaraisiin toiminta-avustuksiin varattu 8,2 miljoonaa euroa on riittämätön huomioimaan myös Tanssin talon tulevan rahoitustarpeen. Tanssin talon kaltaisille pysyvää ja ympärivuotista toimintaa harjoittavien

tuotantoalustojen rahoitus ei voi tulla Taiteen edistämiskeskuksen vapaan kentän toimijoiden harkinnanvaraisiin toiminta-avustuksiin tarkoitetulta momentilta.

Lakiin tuotu mahdollisuus rahoittaa tuotantoalustoja ei vielä ratkaise Tanssin talon kaltaisten tuotantoalustojen rahoitukseen liittyviä haasteita. Keskeistä olisi ymmärtää miten tuotantoalustoilla voidaan tuottaa esittävää taidetta tehokkaasti ja monimuotoisesta tarjonnasta huolehtien. Tuotantoalustat ovat merkittävä osa esittävän taiteen ekosysteemiä tulevaisuudessa. Tämän vuoksi niiden roolin selkeyttäminen ja riittävän rahoituksen turvaaminen tulisi ratkaista osana taiteen rahoitusjärjestelmän kokonaisuutta.

Nykyisestä VOS-järjestelmästä poikkeavien toimintamallien lisääntymisen ja uusien tuotannollisten mallien kehittymisen huomiointi on jäänyt lakiesityksessä riittämättömälle tasolle. Erityisesti valtionosuuden perusteena käytettävä henkilötövuosilaskenta ei toimi esimerkiksi Tanssin talon kaltaiselle toimijalle. Toiminnan volyyymiin nähden henkilöstökulut ovat pienemmät kuin nykyisillä VOS-toimijoilla, kun toimintaa ylläpidetään kevyellä henkilöstörakenteella. Tanssin talolla ei ole omaa taiteellista henkilökuntaa, ainoastaan korkeatasoisen toiminnan ja palvelun takaava operatiivinen ja taiteellinen johto sekä tekninen ja tuotannollinen henkilökunta. Toteutuneiden henkilötövuosien ja rahoitustarpeen välistä eroa on mahdotonta kuroa umpeen edes kaikkiin myönnettyihin henkilötövuosiin kohdennetulla korotetulla valtionosuusprosentilla. Työvoimapainottunut kulurakenne ei ole riittävä perustelu henkilötövuosien käyttöön laskentaperusteena uusille verkostomaisille toimintamalleille, kuten Tanssin talolle. Tämä tulisi huomioida lain tavoitteita ja asetuksia määritettäessä. Tuotantoalustojen kohdalla vähäinen henkilötövuosien määrä yhdistettynä niille tyypilliseen matalaan kuntarahoituksen tasoon muuttaa valtionosuuteen perustuvan rahoituksen mahdottomaksi.

Seuraavaksi huomioita hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi esittävän taiteen edistämisestä pykäläkohtaisesti. 4 § 1 momentin 8 kohdan vaade monivuotisista tavoitteista sekä talouden ja toiminnan suunnittelusta on perusteltu ja tärkeä lisäys.

5 § 2 momentti määräaikaaisuudesta on kannatettava, kuten myös 7 § 1 momentin toimintayksiköiden rahoitusta koskeva suunnitelma. Erityisesti jälkimmäinen luo parempaa ennakoitavuutta toimijoiden omaan suunnitteluun. On kuitenkin huomioitava, ettei kolmivuotiseen rahoitukseen varatut henkilötövuodet lopulta muutu toistaiseksi voimassa oleviksi henkilötövuosiksi toimijoiden toiminnan vakiintuessa. Tämänkaltaisen kehitys heikentäisi vapaan kentän ja valtionosuusjärjestelmän välistä huokoisuutta ja vaihtuvuutta.

Lain perusteluosassa 6 § 2 momentti kulttuuripoliittisesta syystä korotetusta valtionosuusprosentista on erityisesti mainittu tanssi ja sirkus aloina, joiden kustannus- ja tulo rakenteet voisivat olla erityinen kulttuuripoliittinen syy korotukseen. Tämä on tärkeä huomio, koska tanssin ja sirkuksen institutionalisoitumisen aste ei ole samalla tasolla kuin esimerkiksi puheteatterin. Tämän vuoksi on tuettava alojen kehittymistä tasavertaisemmiksi jo vakiintuneemmasta rahoitusrakenteesta nauttivien alojen kanssa.

Lain taloudellisia vaikutuksia arvioivassa osassa mainitaan, että korotettuun valtionosuusprosenttiin voidaan määrärahalisäyksen turvin lisätä 120 henkilötövuotta. Korotetun valtionosuusprosentin kulttuuripoliittiseen ohjausvaikutukseen nähden esitetty lisäys vaikuttaa alimitoitetulta. On huolehdittava siitä, että kokonaismäärä on riittävän suuri suhteessa kaikkiin niihin erityistarpeisiin, joita korotetulla henkilötövuosimäärällä pyritään kattamaan.

Suhteessa aiempaan esitykseen merkittävin muutos on 9 § opetus- ja kulttuuriministeriön asettamana Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä toimivaa esittävän taiteen valtionosuuslautakunta. Esitys on kannatettava, mikäli sen toimenkuvaan liittyy nyt ehdotetun lisäksi valtionosuustoimijoiden kokonaisvaltainen arviointi yhteistyössä taidetoimikuntien asiantuntijoiden kanssa.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta tehdyn ehdotuksen perusteluissa mainitaan ulkopuolisen arvioinnin teettäminen uudistuksen tavoitteiden toteutumisesta ja muista vaikutuksista. Tämä on kannatettavaa ja olisi suotavaa, että vastaava arviointi teetetäisiin määrävuosittain esittävän taiteen edistämiseksi annetun lain tavoitteiden toteutumisesta.

Lakiehdotus ei tällaisenaan turvaa Tanssin talon toimintaa. Lisäksi Tanssin talon toiminnan rahoittaminen Taiteen edistämiskeskuksen harkinnanvaraisten avustusten kautta ei ole kestävä ratkaisu uuden, laajan tanssitoimijoiden joukkoa palvelevan Tanssin talon toiminnan kannalta. Tämän vuoksi rahoitusjärjestelmää uudistettaessa pitäisi kiinnittää laaja-alaisemmin huomiota esittävän taiteen toimintaympäristön kehitykseen ja tulevaisuudessa lisääntyviin toimintamalleihin, jotka eivät noudata nykyisen järjestelmän tukemaa tapaa järjestää toimintaa.

Kun taiteen rahoittamiseen kohdistuu Veikkauksen tuottojen vähenemisen merkittävä paine, on esittävän taiteen rahoitusta ja toimintarakenteita kehitettävä jatkuvasti suhteessa toimintakentän muutoksiin. Nyt syntyviä ja olemassa olevia rahoitusrakenteita tulee jatkossakin tarkastella kriittisesti. Osana tätä kehitystä hallituksen esitys on syytä toteuttaa ja Tanssin talo ry kannattaa lain läpivientiä.

Tanssin talo ry:n puolesta,

Matti Numminen
johtaja
Tanssin talo ry